

snímek 1

BIOCHEMIE

Studijní literatura :
P. Karlson - Základy biochemie Academia 1981
Z. Šipal a kol. - Biochemie SPN 1992
Z. Vodrážka - Biochemie 1 - 3. Academia 1992
D. Voet - Biochemie Victoria Publishing 1990

Biochemie -chemická disciplína, která studuje chemické složení živé hmoty a chemické procesy, které v ní probíhají
- je hraniční vědní disciplínou, na pomezí mezi chemi a biologií, zkoumá biologické objekty chemickými metodami

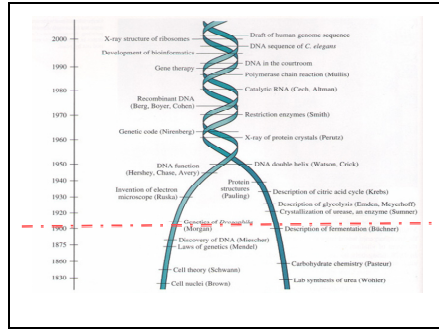
snímek 2

Historický úvod

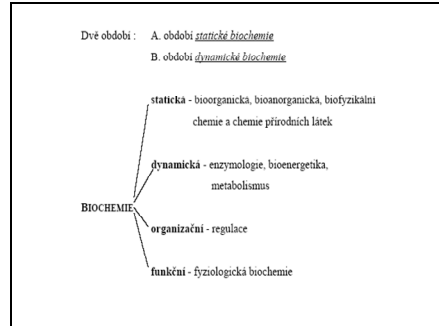
fyzologie a lékařství }
organická chemie } **biochemie** Hoppe Seyler 1903

Synonyma : Biological Chemistry
Physiologische Chemie

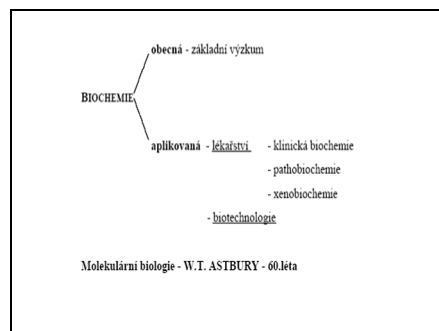
snímek 3

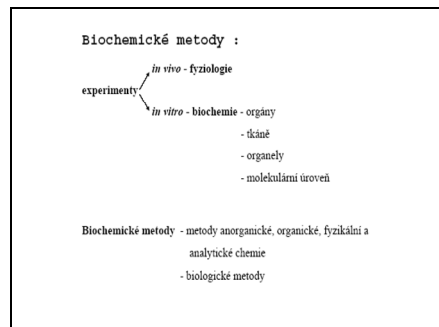
snímek 4

snímek 5

snímek 6

snímek 7

Problémy se vzorkem - práce s komplexními vzorky
 - práce s labilním biologickým materiálem
 - práce s malým množstvím látek

P. Anzenbacher, J. Kovář - Metody chemického výzkumu pro
 biochemiky - Dočasná vysokoškolská
 učebnice 1986

M. Ferenčík, B. Škárka - Biochemické laboratorní metody, SNTL
 1981

snímek 8

Látkové složení

snímek 9

LÁTKOVÉ SLOŽENÍ ORGANISMŮ

Látka	člověk	rostliny	bakterie
voda	60	75	70
bílkoviny	18	4	15
nukleové k.	1.5	1	7
sacharidy	0.5	16	3
lipidy	16	1	2
org. látky	1	1	2
anorg. látky	3	2	1

snímek 10

Anorganické látky - voda
 - Na, K, Cl, SO₄²⁻, HCO₃⁻, HPO₄²⁻,
 Ca, Mg, Fe, Zn, Va, Cu, Mo, Ni, Mn, Se
 - plyny - O₂, N₂, CO₂, NO

Organické látky - vysokomolekulární - biopolymery
 - bílkoviny
 - nukleové kyseliny
 - sacharidy
 - lipidy

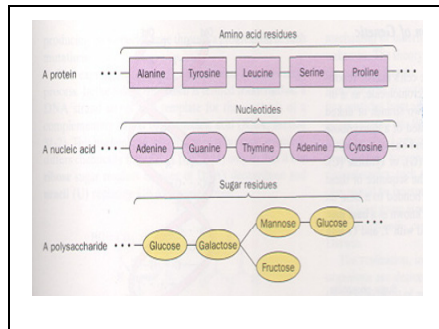
snímek 11

Obecný princip výstavby biopolymerů :

1. Jsou tvořeny monomery
2. Monomery vytvářejí lineární řetězce
3. Monomery jsou spojovány jedním typem vazby
 mono, di-, tri-, tetra-....
 oligo < 10
 poly > 10

	bílkoviny	nukleové kyseliny	polysacharidy
monomery	aminokyseliny	nukleonidy	monosacharidy
vazba	peptidická	3,5-diesterová	glykosidická

snímek 12

snímek 13

- nízkomolekulární - produkty meziproduktů
metabolismu
- sekundární metabolity
- regulační látky

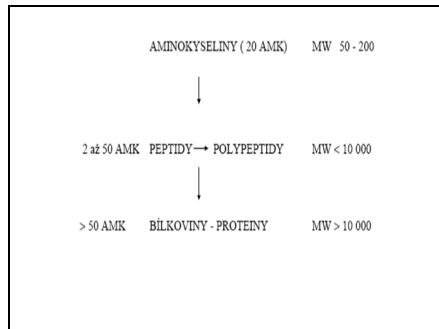
snímek 14

BÍLKOVINY - PROTEINY

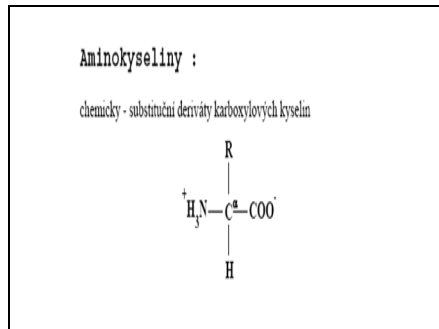
Protein - MULDER, BERZELIUS (1838)
protein - „zaujímající první místo“

Funkce - katalýza
transport
pohyb
podpora
imunita
regulace
vznik a přenos nervového vzruchu

snímek 15

snímek 16

snímek 17

I. Kódované aminokyseliny

Rozdělení :

A. Nepolární aminokyseliny - Gly, Ala, Val, Leu, Ile, Phe, Pro

B. Polární aminokyseliny
OH skupinu - Ser, Thr, Tyr
SH skupinu - Cys, Met
indolovou skupinu - Try
CONH₂ skupinu - AspNH₂, GlnNH₂

C. Nabitě
- kyselé COOH skupinu - Asp, Glu
- basické NH₂ skupinu - Lys
guanidinovou skupinu - Arg
imidazolovou skupinu - His

snímek 18

a) aminokys. s nepolárním R ve vzorci:
 $\text{H}_3\text{N}^+ - \text{CH} - \text{COO}^-$

Název	Zkratka	3	R
1. GLYCIN	Gly	G	- H
2. ALANIN	Ala	A	- CH ₃
3. VALIN	Val	V	- CH(CH ₃) ₂
4. LEUCIN	Leu	L	- CH ₂ -CH(CH ₃) ₂
5. ISOLEUCIN	Ile	I	- CH(CH ₃)-CH ₂ -CH ₃
6. FENYLALANIN	Phe	F	- CH ₂ -C ₆ H ₅
7. PROLIN	Pro	P	

snímek 19

Amino acids with nonpolar side chains

Glycine	COO^-	57.0	6.8	2.15	9.79
Gly	$\text{H}-\text{C}-\text{H}$				
G	NH_3^+				
Alanine	COO^-	71.1	7.6	2.35	9.87
Ala	$\text{H}-\text{C}-\text{CH}_3$				
A	NH_3^+				
Valine	COO^-	91.1	6.8	2.29	9.74
Val	$\text{H}-\text{C}-\text{CH}(\text{CH}_3)_2$				
V	NH_3^+				
Leucine	COO^-	133.2	9.5	2.33	9.74
Leu	$\text{H}-\text{C}-\text{CH}_2-\text{CH}(\text{CH}_3)_2$				
L	NH_3^+				
Isoleucine	COO^-	133.2	5.8	2.92	9.76
Ile	$\text{H}-\text{C}-\text{CH}(\text{CH}_3)-\text{CH}_2-\text{CH}_3$				
I	NH_3^+				

snímek 20

Methionine	COO^-	133.2	2.4	2.13	9.29
Met	$\text{H}-\text{C}-\text{CH}_2-\text{CH}_2-\text{S}-\text{CH}_3$				
M	NH_3^+				
Proline	COO^-	97.1	5.8	1.95	10.84
Pro	$\text{H}-\text{C}-\text{CH}_2-\text{CH}_2-\text{CH}_2-\text{N}(\text{H})-\text{CH}_2-\text{COO}^-$				
P	NH_3^+				
Phenylalanine	COO^-	147.2	4.1	2.20	9.31
Phe	$\text{H}-\text{C}-\text{CH}_2-\text{CH}_2-\text{C}_6\text{H}_5$				
F	NH_3^+				
Tyrosine	COO^-	188.2	1.2	2.46	9.41
Tyr	$\text{H}-\text{C}-\text{CH}_2-\text{CH}_2-\text{C}_6\text{H}_4-\text{OH}$				
W	NH_3^+				

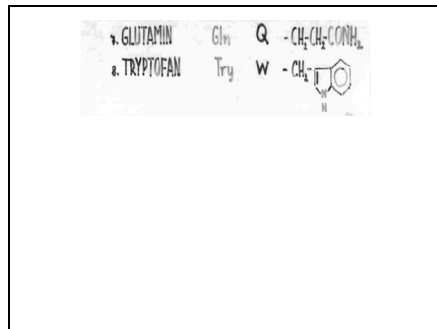
(continued)

snímek 21

b) 5 polární skupinová v R :

1. SERIN	Ser	S	$-\text{CH}_2\text{OH}$
2. THREONIN	Thr	T	$-\text{CH}(\text{OH})-\text{CH}_3$
3. TYROSIN	Tyr	Y	$-\text{CH}_2-\text{C}_6\text{H}_4-\text{OH}$
4. CYSTEIN	Cys (SH)	C	$-\text{CH}_2\text{SH}$
5. METHIONIN	Met	M	$-\text{CH}_2-\text{CH}_2-\text{S}-\text{CH}_3$
6. ASPARAGIN	Asn	N	$-\text{CH}_2-\text{CONH}_2$

snímek 22

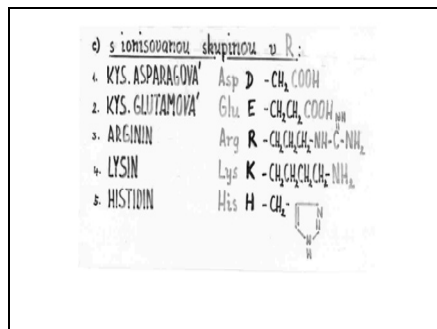

snímek 23

Amino acids with uncharged polar side chains

Amino acid	Structure	pI	pKa	pKa	pKa
Serine	$\text{H}-\text{C}(\text{NH}_2)-\text{CH}_2-\text{OH}$	5.7	7.1	2.19	9.21
Threonine	$\text{H}-\text{C}(\text{NH}_2)-\text{CH}(\text{OH})-\text{CH}_3$	10.1	5.9	2.09	9.10
Asparagine	$\text{H}-\text{C}(\text{NH}_2)-\text{CH}_2-\text{C}(\text{O})\text{NH}_2$	11.1	4.3	2.14	8.72
Glutamine	$\text{H}-\text{C}(\text{NH}_2)-\text{CH}_2-\text{CH}_2-\text{C}(\text{O})\text{NH}_2$	12.1	3.9	2.17	9.13
Tyrosine	$\text{H}-\text{C}(\text{NH}_2)-\text{CH}_2-\text{C}_6\text{H}_4-\text{OH}$	10.2	3.2	2.20	9.21 (phenol)
Cysteine	$\text{H}-\text{C}(\text{NH}_2)-\text{CH}_2-\text{SH}$	10.1	1.6	1.92	10.70 (sulfhydryl)

snímek 24

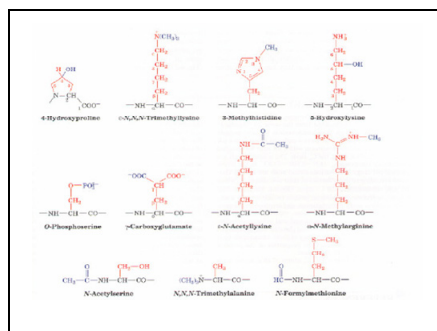
snímek 28

II. Nekódované aminokyseliny

A. γ bilkovinách postranní modifikaci AMK

OH-Lys
OH-Pro
fosfo-Ser

snímek 29

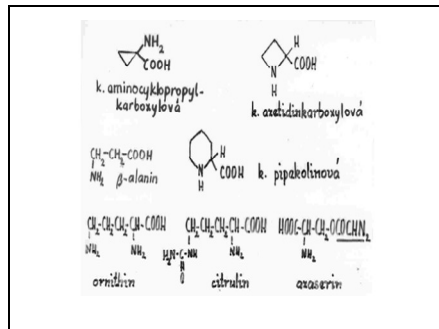

snímek 30

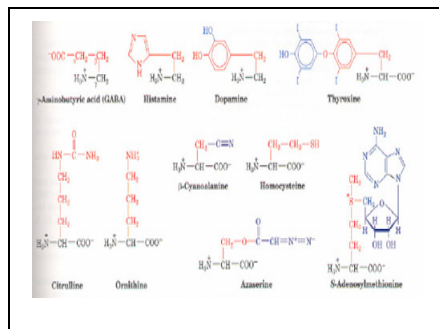
B. volné s biologickou funkcí

β alanin
ornitin a citrulin
γ aminomáselná
antibiotika - azaserin, cykloserin, chloramfenikol
nervové mediatory - DOPA, dopamin, adrenalin
hormony - thyroxin, trijodthyronin

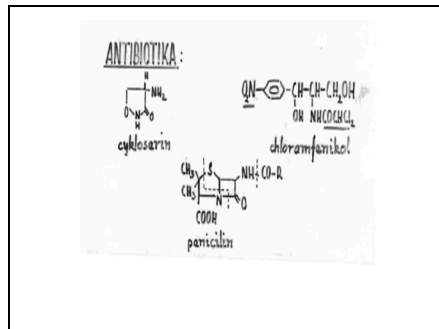
snímek 31

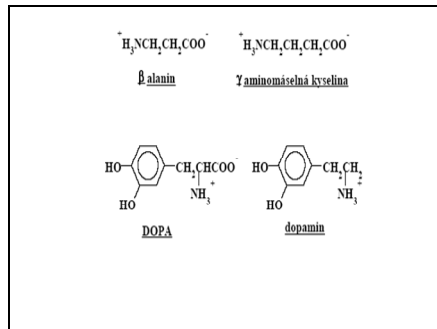
snímek 32

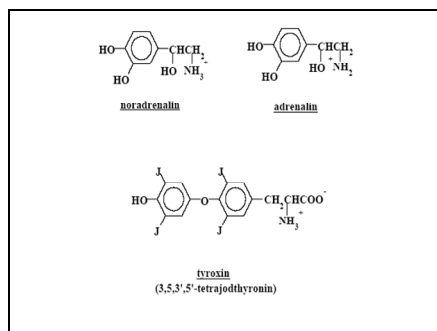
snímek 33

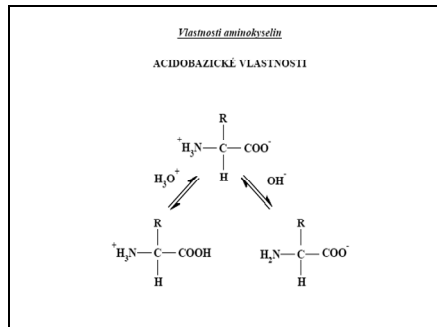
snímek 34

snímek 35

snímek 36

snímek 37

Izoelektrický bod $pI = \frac{pK_{COOH} + pK_{NH_2}}{2}$

Tabulka pK

Skupina	pK	Skupina	pK	Skupina	pK
α COOH	1.8 - 2.5	β COOH	3.9	γ COOH	4.1
α NH ₂	9 - 10	ϵ NH ₂	10.8	guanidin	12.5
imidazol	6.0	SH	8.3	OH	10.1

Puŕační kapacita

Titrační křivky

snímek 38

HENDERSON-HASSELBALCHOVA ROVNICE

$$\frac{[H^+] \cdot [Ac^-]}{[HAc]} = \frac{k_{-1}}{k_1} = K$$

$$\log \frac{[Ac^-]}{[HAc]} + \log [H^+] = \log K$$

$$\log \frac{[Ac^-]}{[HAc]} - \log K = -\log [H^+]$$

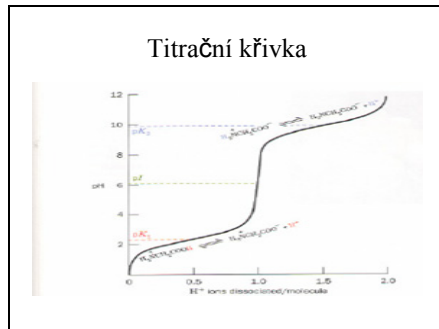
$$\log \frac{[Ac^-]}{[HAc]} + pK = pH$$

snímek 39

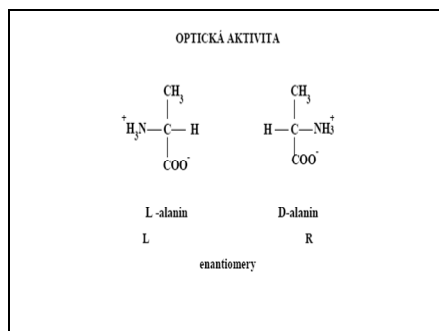
TITRAČNÍ KŘIVKA

Titration curve showing pH vs. titration volume. Key points are marked: pK₁ (1.8-2.5), pI (5.9), and pK₂ (9-10). Chemical structures are shown for the fully protonated form (H₃N⁺-CH(R)-COOH), the zwitterion (H₃N⁺-CH(R)-COO⁻), and the fully deprotonated form (H₂N-CH(R)-COO⁻).

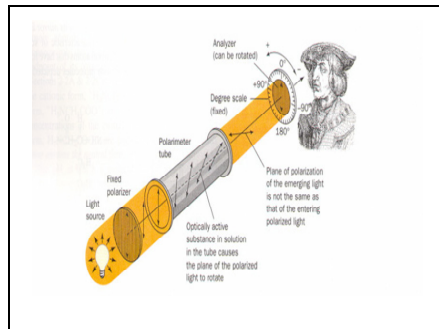
snímek 40

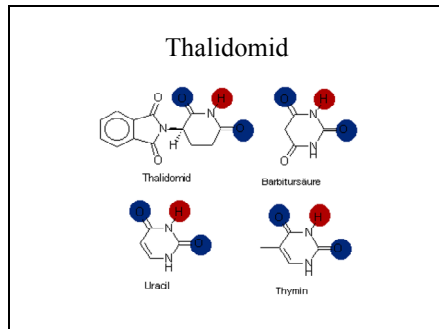
snímek 41

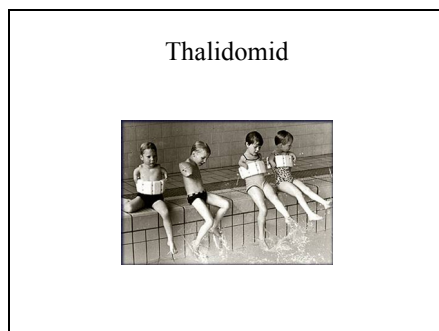
snímek 42

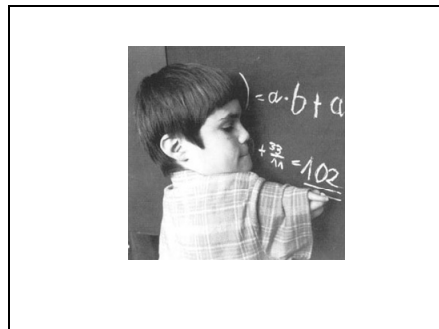
snímek 43

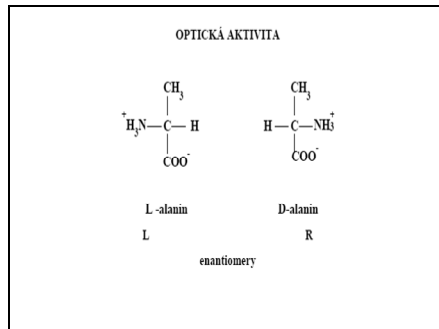
snímek 44

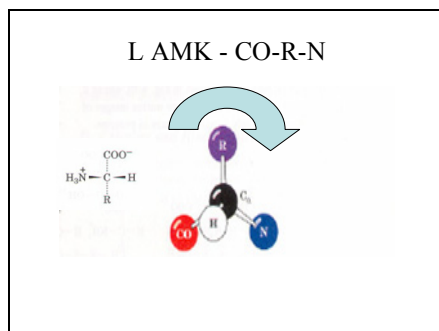
snímek 45

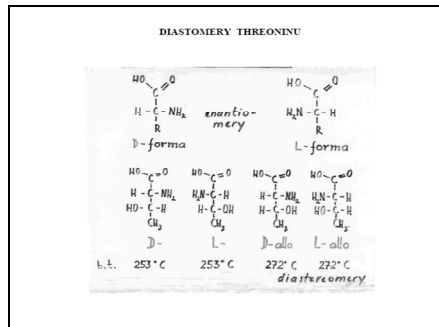
snímek 46

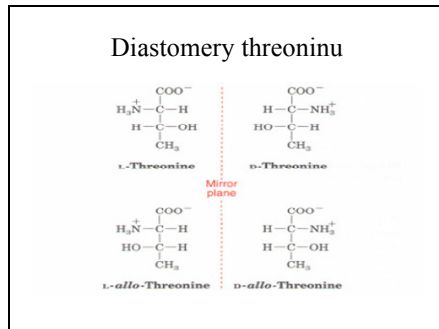
snímek 47

snímek 48

snímek 49

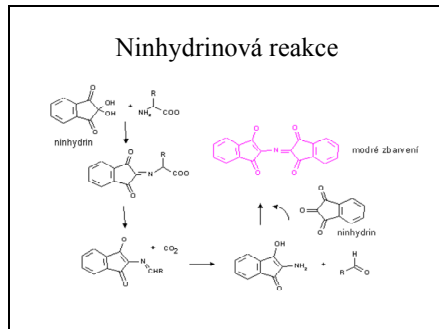

snímek 50

CHEMICKÉ VLASTNOSTI

- reakce dané přítomností COOH a NH₂ skupin
- ninhydrinová reakce - NH₂
- reakce vedlejších skupin
- reakce Sakaguchio - guanidinová skupina
- xantoproteinová reakce - aromatické aminokyseliny
- Paulyho reakce - tyrosin
- Adamkiewiczova reakce - indol

snímek 51

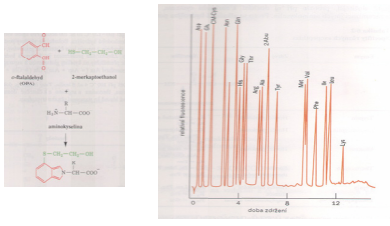
snímek 52

Analyza aminokyselin

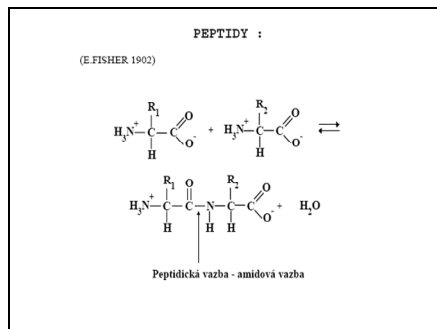
- papíroví a tenkovrstvá chromatografie
- ionexová chromatografie
- reverzní fázová chromatografie

snímek 53

RP HPLC AMK

snímek 54

snímek 55

di, tri, tetra oligopeptidy polypeptidy

Názvoslovi peptidů

H_3N^+ -Gly-Arg-His-COO⁻ → glycyl-arginyl-histidin

Biosyntéza peptidů - meziprodukty odbourávání bílkovin
- jednoduchá biosyntéza bez proteosyntézy

snímek 56

Přirodní peptidy:

Di - karnosin
anserin

Tri - glutathion GSH

Peptidové hormony - oxytocin
vasopresin
inzulin
glukagon

snímek 57

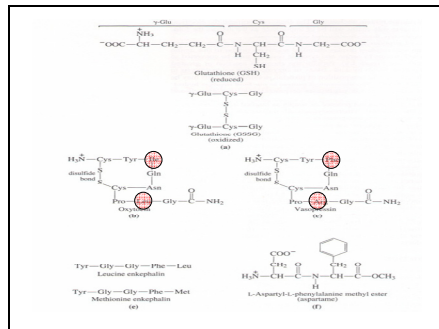
Peptidové neuromodulátory - enkefaliny
endorfiny

Peptidová antibiotika - penicilin
gramicidin
valinomycin
aktinomycin

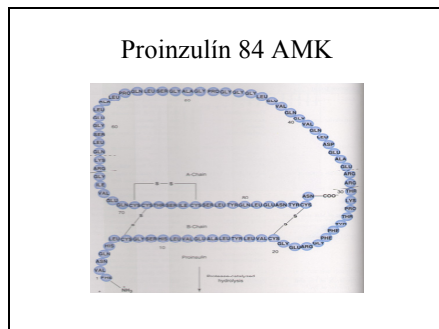
Peptidové fyto a zootoxiny - neurotoxiny hadů štírů a včel
mikrocystiny
falloidin
amanitin

Polypeptidy - protaminy

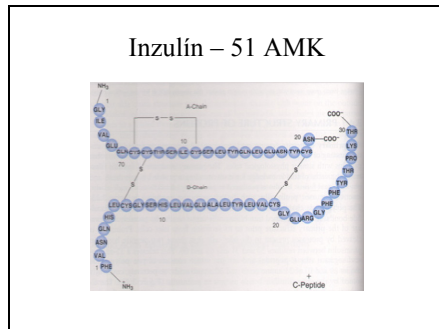
snímek 58

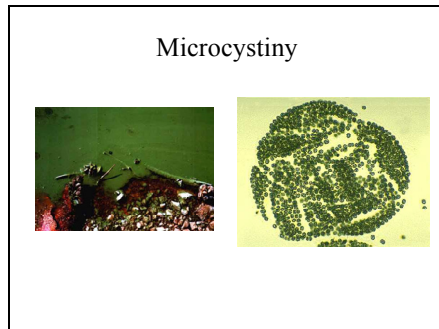
snímek 59

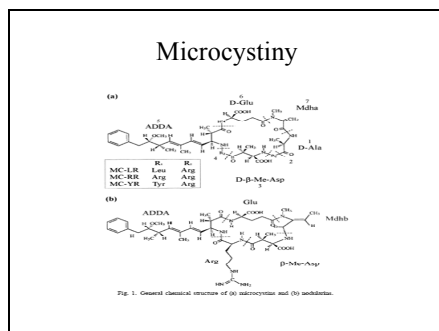
snímek 60

snímek 64

snímek 65

snímek 66

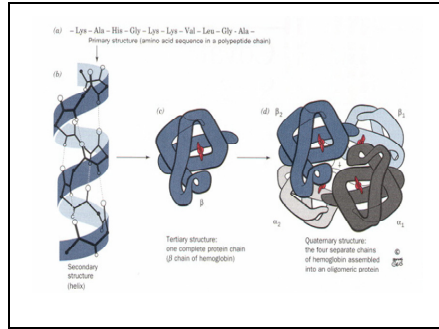
BÍLKOVINY :

Struktura bílkovin

1. primární - sekvence aminokyselin
2. sekundární - uspořádání polypeptidického řetězce
3. terciální - uspořádání polypeptidického řetězce s vedlejších řetězců
4. kvartetní struktura - podjednotkové složení

sekundární, terciální, kvartetní struktura ⇒ konformace

snímek 67

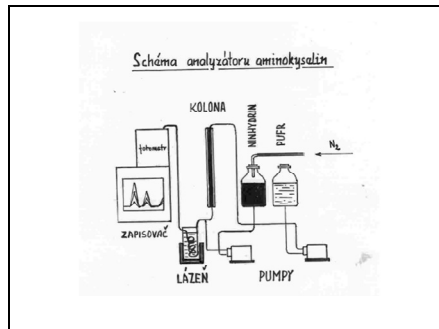

snímek 68

Aminokyselinová analýza

1. Izolace homogenní bílkoviny
2. Úplná hydrolyza - kyselá - 6 M HCl, 100 - 120 °C, 10 - 100 hod.
- bazická - 2 - 4 M NaOH, 100 °C, 4 - 8 hod.
- enzymová - Pepsin
3. Aminokyselinová analýza - RP, IEX

snímek 69

snímek 70

Primární struktura

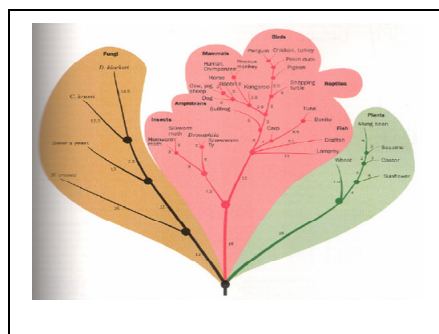
1953 - Sanger - inzulin (51 AMK), 100 g materiálu, 10 let
⇒ aminokyselinový sekvenátor

1978 - β-galaktosidasa (1028 AMK), μg materiálu, dny

--

Stanovení sekvence - Edmanovo odbourávání
na základě sekvence nukleových kyselin

snímek 71

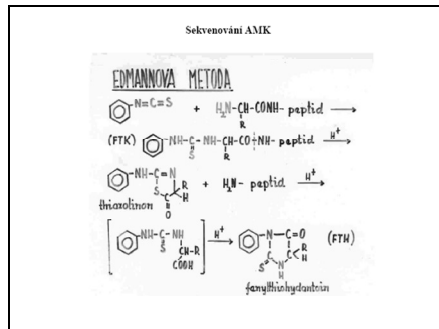

snímek 72

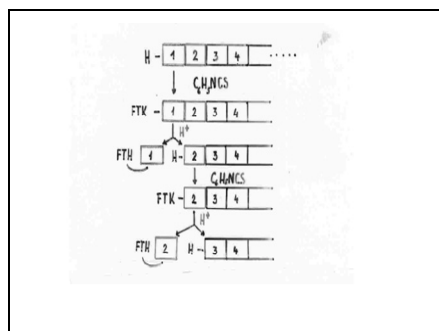
Srpkovitá anémie

Two microscopic images of red blood cells. The top image shows normal, biconcave disc-shaped red blood cells. The bottom image shows sickle-shaped red blood cells, characteristic of sickle cell anemia.

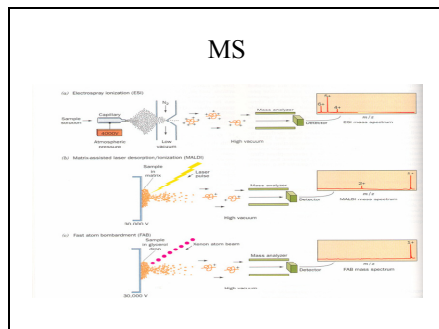
snímek 76

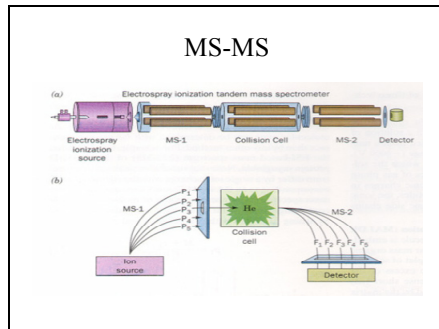
snímek 77

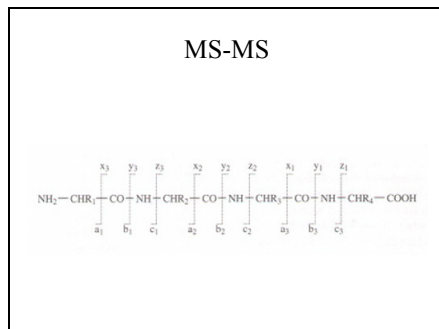
snímek 78

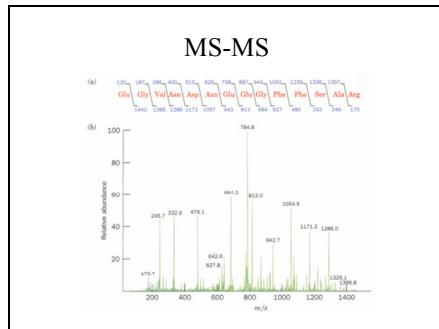
snímek 79

snímek 80

snímek 81

snímek 82

Syntéza peptidů
1953 - oxytosin (9 AMK) DE VIGNEAND
1962 - syntéza na pevné fázi - MERRIFIELD

snímek 83

SYNTEZA PEPTIDŮ

$$X-NH-CH(R_1)-CO-Z + H_2N-CH(R_2)-CO-Y \rightarrow X-NH-CH(R_1)-CO-NH-CH(R_2)-CO-Y + H_2O$$

X, Y = ochranní skupiny
Z = aktivace karboxylu: -Cl, -N₃, -O-C₆H₄-NO₂

snímek 84

MERRIFIELD 1965

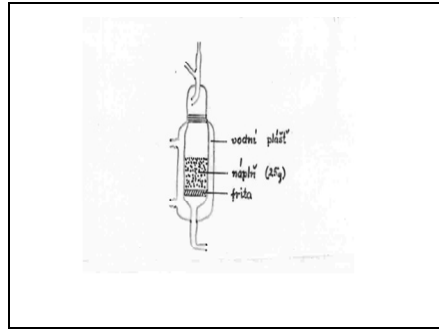
$$\text{Resin-CH}_2\text{-NH}_2 + \text{Cl-CH}_2\text{-CO-CH}_2\text{-Cl} \rightarrow \text{Resin-CH}_2\text{-NH-CO-CH}_2\text{-Cl} + \text{HCl}$$

$$\text{Resin-CH}_2\text{-NH-CO-CH}_2\text{-Cl} + \text{HOOC-CH(R)-NH-X} \xrightarrow{\text{triethylamine}} \text{Resin-CH}_2\text{-NH-CO-CH(R)-NH-X} + \text{HCl}$$

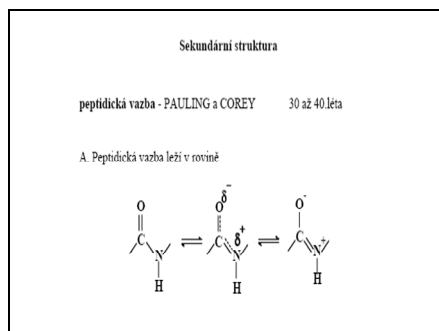
$$\text{Resin-CH}_2\text{-NH-CO-CH(R)-NH-X} + \text{HOOC-CH(R')-NH-X} \xrightarrow{\text{DCC}} \text{Resin-CH}_2\text{-NH-CO-CH(R)-NH-CO-CH(R')-NH-X} + \text{HCl}$$

$$\text{Resin-CH}_2\text{-NH-CO-CH(R)-NH-CO-CH(R')-NH-X} + \text{HOOC-CH(R'')-NH-X} \xrightarrow{\text{DCC}} \text{Resin-CH}_2\text{-NH-CO-CH(R)-NH-CO-CH(R')-NH-CO-CH(R'')-NH-X} + \text{HCl}$$

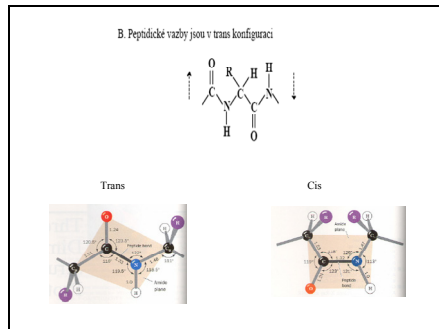
snímek 85

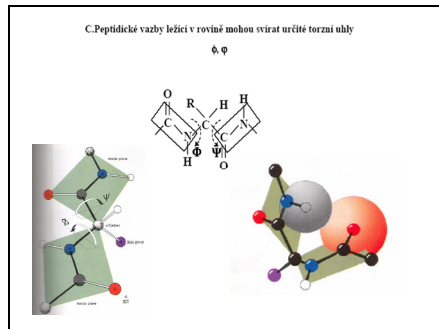
snímek 86

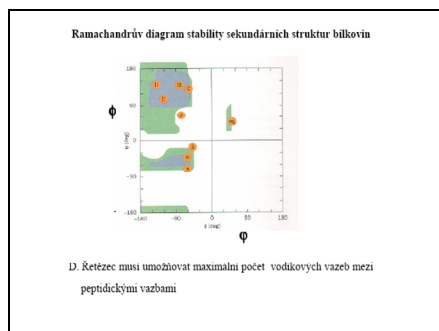
snímek 87

snímek 88

snímek 89

snímek 90

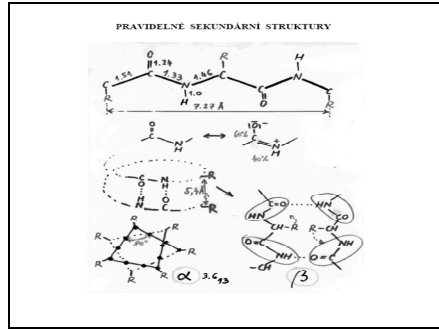
Typy sekundárních struktur :

A. Pravidelné - helikální struktury - α helix (-56, -47)
 - β struktury - skládaný list - paralelní (-139, +135) a antiparalelní (-119, +113)

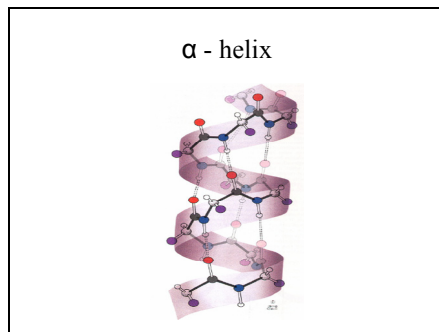
B. Ohybové - β ohyb

C. Nepravidelné

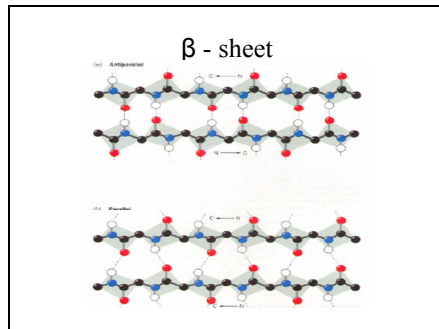
snímek 91

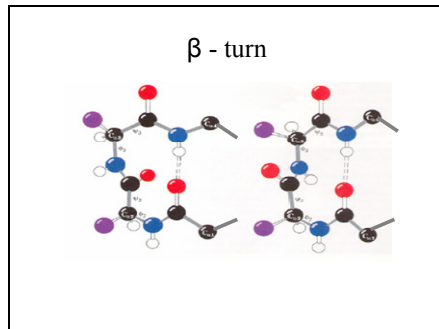
snímek 92

snímek 93

snímek 94

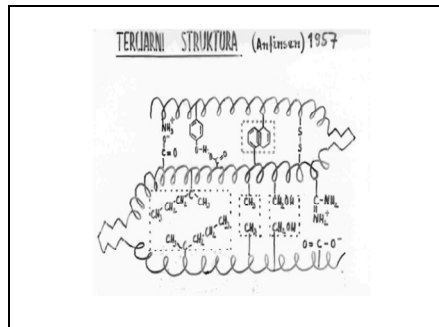
snímek 95

Terciální struktura

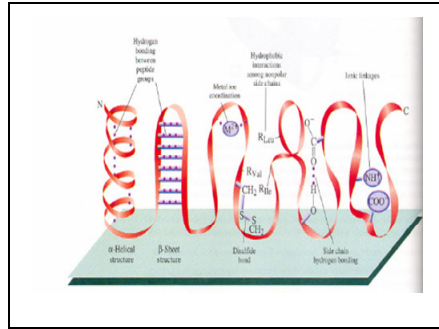
1. Iontové interakce
2. Dipolové interakce
3. Vodíkové můstky
4. Hydrofobní interakce
5. Bisulfidické můstky

Strukturní motivy - domény

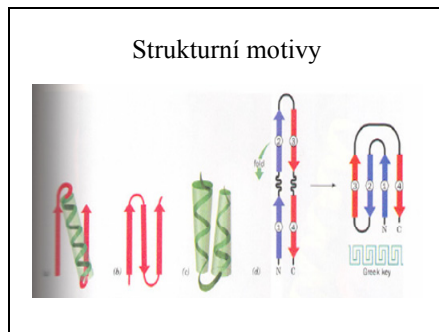
snímek 96

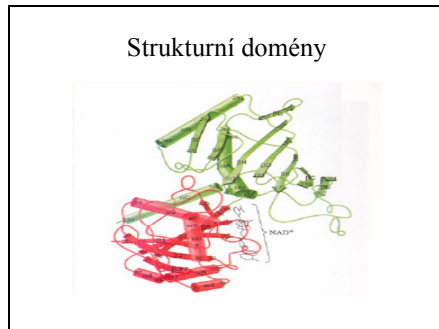
snímek 97

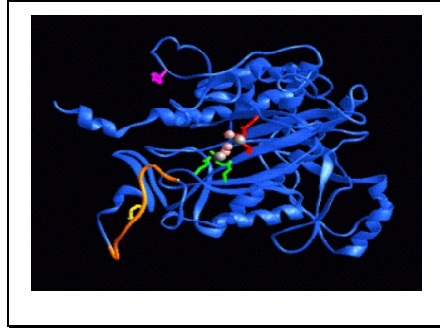
snímek 98

snímek 99

snímek 100

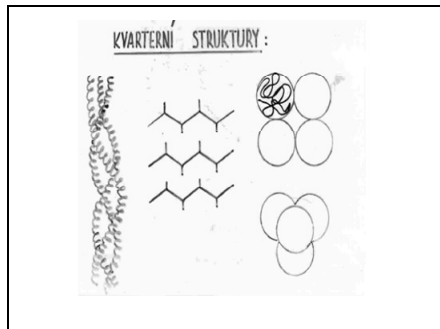
snímek 101

Kvaterní struktura

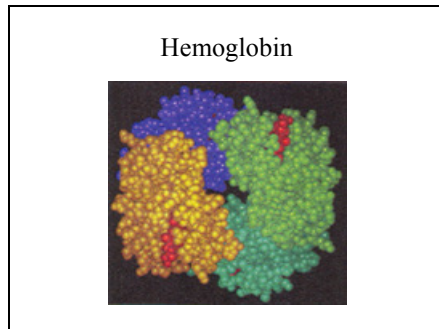
Podjednotkové složení - nekovalentní spojení - vodíkové můstky
- kovalentní spojení - bisulfidické můstky

Stanovení podjednotkového složení - SDS PAGE

snímek 102

snímek 103

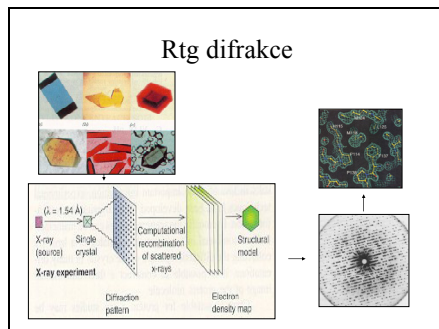
snímek 104

Studium konformace bílkovin
XIG difrakce - studium krystalů - BRAGG 1913
NMR - dvoj- a trojrozměrné - studium roztoků - posledních 15 let

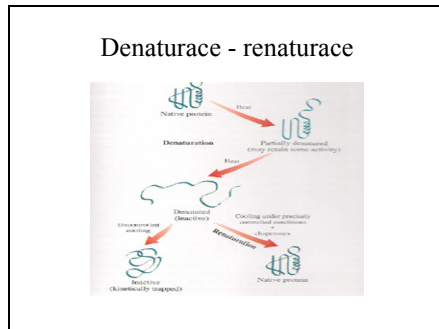
Stabilita konformace
Denaturace - fyzikální faktory - T, záření, tlak,
- chemické faktory - pH, organická rozpouštědla,
detergenty, těžké kovy, močovina.

Denaturace $\begin{cases} \text{reverzibilní - renaturace} \\ \text{ireverzibilní} \end{cases}$

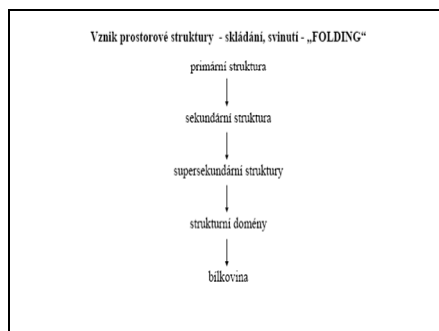
snímek 105

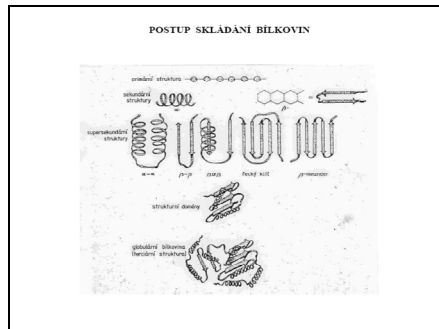
snímek 106

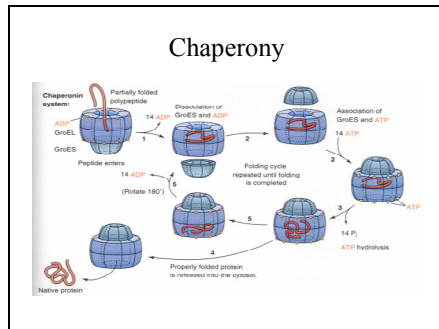
snímek 107

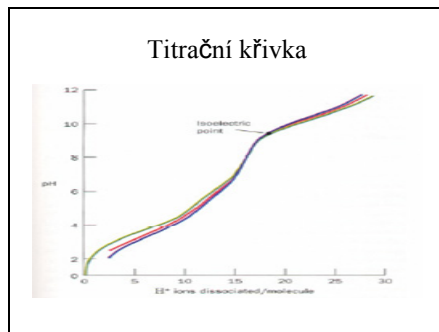
snímek 108

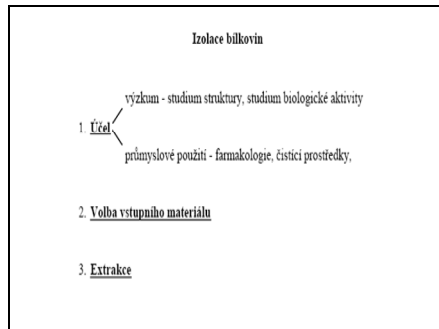
snímek 109

snímek 110

snímek 111

snímek 112

4. Purifikace

Srážecí metody - srážení neutrálním solem ($(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$)

- srážení organickými rozpouštědly
- pH srážení

Chromatografie - ionexová

- hydrofobní
- gelová permeační
- afinitní

Elektromigrační metody - elektroforéza nativní nebo SDS

- izoelektrická fokusace

snímek 113

Izolace proteinů

snímek 114

Literatura

- *Scopes* : Protein Purification
- *Harris* : Protein Purification Methods – Practical Approach
- *Deutcher* : Guide to Protein Purification
- *Janson* : Protein Purification
- *Kastner* : Protein Liquid Chromatography

snímek 115

Metody separace proteinů

- Vychází z klasických metod chemické analýzy
- Uplatňují se zde i speciální metody

snímek 116

Problémy se vzorkem

- Komplexnost
- Malá množství
- Labilita

snímek 117

Plánování separace bílkovin

snímek 118

Cíl izolace

- Získání homogenní bílkoviny
- Zachování biologické aktivity
- Čistota

Závěr: získat vzorek o patřičné čistotě s vynaložením patřičného úsilí

snímek 119

Volba vstupního materiálu

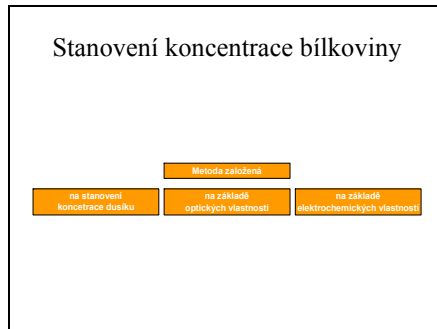
- Preparát z daného organismu
- Preparát s největším obsahem dané bílkoviny
- Preparát s nejmenším obsahem nečistot

snímek 120

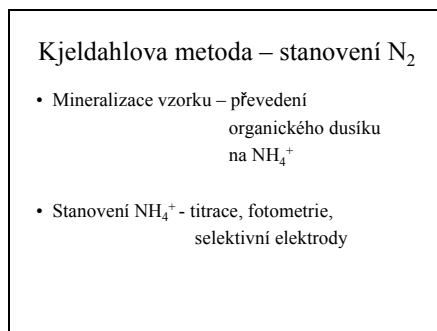
Sledování průběhu separace

Metoda	Celková bílkovina	Celková aktivita	Specifická aktivita	Přečištění	Výtěžek
extrakt	100	100	1	-	100 %
HIC	50	99	1.99	1.99	99 %
IEX	25	75	3	1.5	75 %

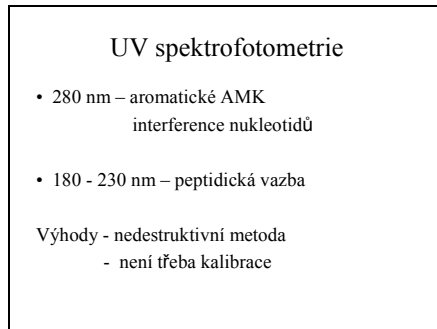
snímek 121

snímek 122

snímek 123

snímek 124

VIS spektrofotometrie

Přidavek činidla → barevný derivát

- Destruktivní metoda
- Nutná kalibrační závislost

snímek 125

Biuretová metoda

Princip : Cu^{2+} vytváří v alkalickém prostředí komplex se 4 N peptidické vazby

Měření : 540 – 560 nm
310 nm

snímek 126

Folinova metoda

Princip : hydroxyfenolová skupina tyrosinu redukuje fosfomolybdenany na molybdenovou modř

Měření : 725 nm

snímek 127

Lowryho metoda

Princip : kombinace Folinovy a Biuretové metody

Měření : 600 nm

snímek 128

Metoda dle Bradfordové

Princip : při vazbě Coomassie Brilliant Blue G 250 na bílkovinu dochází k posunu absorpčního maxima z 465 na 595 nm.

Měření : 595 nm

snímek 129

Nejčastěji používané metody

Metoda	Rozsah (ng)	Poznámka
Biuretová	0.5 - 5	okamžitý vývoj
Lowryho	0.05 - 0.5	pomalý vývoj
UV - 280 nm	0.05 - 2	interference
UV - 205 nm	0.01 - 0.05	interference
Bradfordové	0.01 - 0.05	sorpce barviva

snímek 130

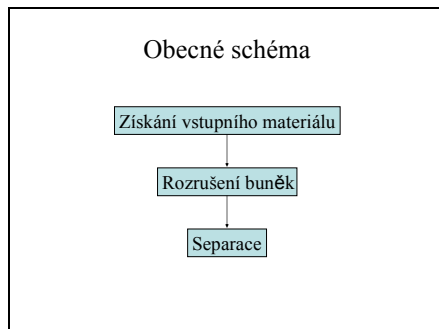
Stanovení biologické aktivity

Enzymatické, imunologické, toxické,
hormonální receptorové atd.

snímek 131

Vlastní separace

snímek 132

snímek 133

Vstupní materiál

snímek 134

Mikroorganismy
Bakterie, kvasinky, plísně, řasy
Výhody - lze je snadno získat v dostatečném množství
- selekce mutantů o požadovaných vlastnostech
- genetické inženýrství
- termofilní organismy

snímek 135

Bezobratlí
Hmyz, plži, mlži
Nevýhody - málo se používá, nesnadno se získává

snímek 136

Živočišné tkáně

- Laboratorní zvířata – myši, krysy, králíci
- Jateční zvířata – orgány
- Člověk – tělní tekutiny

snímek 137

Rostlinné tkáně

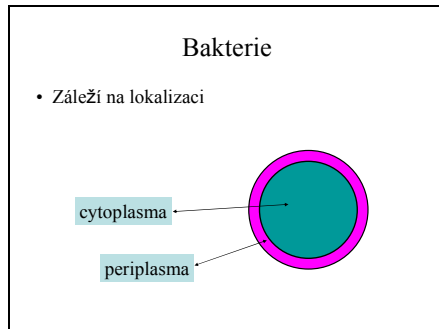
Špenát, řepa, hrách

Nevýhoda – problematický růst za
definovaných podmínek

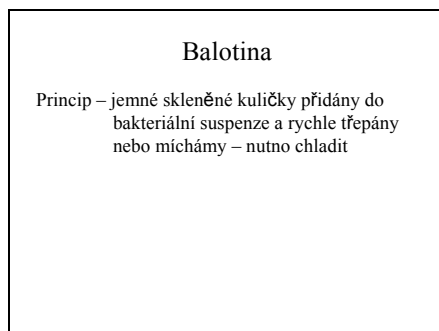
snímek 138

Rozbití a extrakce

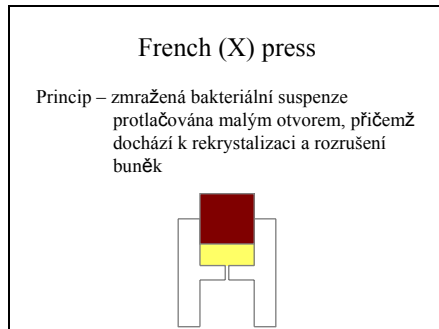
snímek 139

snímek 140

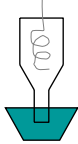
snímek 141

snímek 142

Ultrazvuk

Princip – ultrazvuk (> 20 kHz) v roztoku
vyvolává střižní síly – nutno chladit

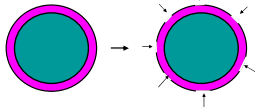

The diagram shows a glass beaker partially filled with a blue liquid. A vertical probe with a coiled wire at its tip is inserted into the liquid, with the tip submerged.

snímek 143

**Lysozym + osmotický šok
(mírný osmotický šok)**

Princip – lysozym rozruší buněčnou stěnu,
následně je bakteriální suspenze zředěna
destilovanou H₂O – bakterie popraskají

The diagram illustrates a cell undergoing osmotic shock. On the left, a cell is shown as a solid blue circle with a pink outer boundary. An arrow points to the right, where the cell is shown as a larger, more irregular blue circle with a pink outer boundary. Small arrows point outwards from the pink boundary, indicating the cell is bursting.

snímek 144

Živočišné tkáně

- Třecí miska s pískem
- Ruční homogenizatory – Potter – Elvehjemův
- Mixery
- Osmotická lyse - erythrocyty

The diagram shows a Potter-Elvehjem homogenizer, which consists of a glass mortar with a pestle and a glass homogenizer tube with a T-shaped bottom.

snímek 145

Rostlinné tkáně

- Rozrušení buněčné stěny pomocí celulas,
- Obsahují hodně fenolických látek, které mohou být oxidovány na chinony – melaniny, které mohou modifikovat bílkoviny

snímek 146

Srážecí metody

snímek 147

Srážení

- Nezaměňovat s denaturací – bílkoviny zůstávají v nativním stavu
- První metody používané pro separaci bílkovin – EtOH, $(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$
- Filtrace nahrazena centrifugací

snímek 148

Rozpustnost bílkoviny

- Vlastnostmi bílkoviny – distribuce hydrofobních a hydrofilních skupin na povrchu bílkoviny

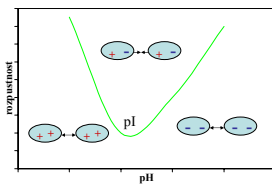
snímek 149

Rozpustnost bílkoviny

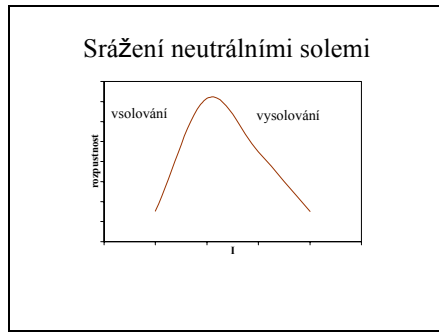
- Vlastnostmi roztoku – pH, iontová síla, org. rozpouštědla, org. polymery, teplota

snímek 150

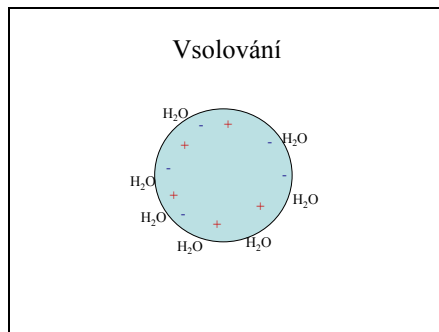
Izoelektrická precipitace

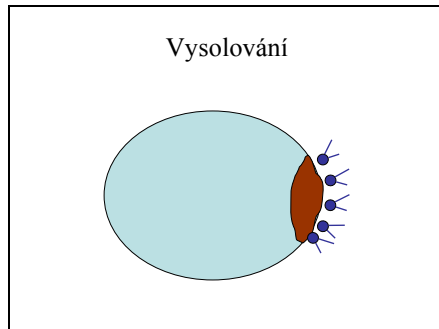
snímek 151

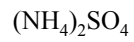
snímek 152

snímek 153

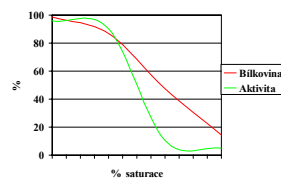
snímek 154

- Rozpustnost se málo mění s teplotou
- Saturevaný roztok 4 M - hustota 1,235g/cm³ umožňuje centrifugaci agregovaných bílkovin (hustota 1,29 g/cm³)
- Levný
- Stabilizuje bílkoviny
- Relativně čistý

snímek 155

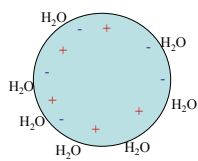
Srážení - dvojstupňově

snímek 156

Srážení org.rozpouštědly mísitelnými s vodou

- Rozpouštědla ruší solvatační obal bílkoviny

snímek 157

Srážení org.rozpouštědly misitelnými s vodou

- COHN – separace plazmatických bílkovin EtOH
- Nutno provádět při $T < 0\text{ }^{\circ}\text{C}$, při větší teplotě dochází k denaturaci
- Dvojstupňově
- Přídavky z tabulky nebo podle vzorce

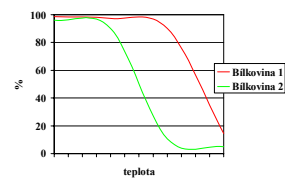
snímek 158

Srážení selektivní denurací

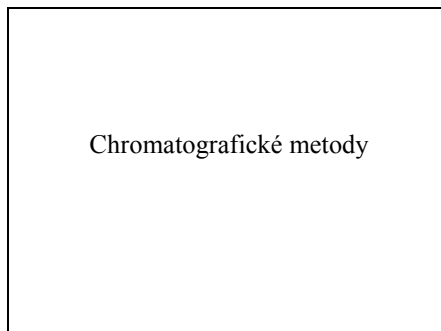
- Při této metodě denaturujeme balastní bílkoviny, cílová bílkovina musí zůstat z 85 - 90 % v nativním stavu.
- Denaturační vlivy – T, pH, org. rozpouštědla
- Bílkovina musí nejen denaturovat i precipitovat

snímek 159

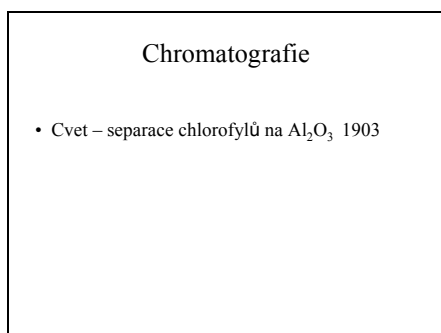
Tepelná denaturace

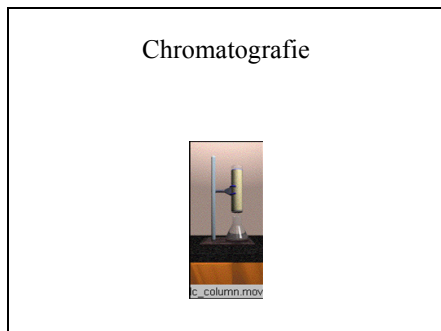
snímek 160

snímek 161

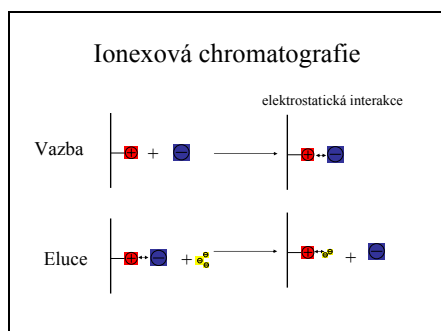
snímek 162

snímek 163

snímek 164

snímek 165

Ionexy

- Katexy - - vazba kationtů
silné - sulfo(S), sulfopropyl(SP) OSO_3^-
slabé - karboxy(C), karboxymetyl(CM) COO^-
- Anexy - + vazba aniontů
silné - diethylaminoetyl(DEAE)
slabé - triethylaminoetyl(TEAE)

snímek 166

Ionexová chromatografie

- Nanášení vzorku – nízká iontová síla
 - Eluce – gradientová
 - Zvyšováním iontové síly
 - Změnou pH
 - Afinitní eluce
- Použití – purifikace, zakoncentrování, výměna pufru

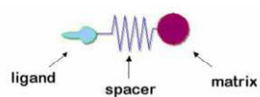
snímek 167

Hydrofobní chromatografie

- Stacionární fáze – - C₈, -fenyl
 - Mobilní fáze – vodné roztoky
1.7 M (NH₄)₂SO₄
 - Eluce – snížením iontové síly
- Použití : purifikace bílkovin

snímek 168

Afinitní chromatografie

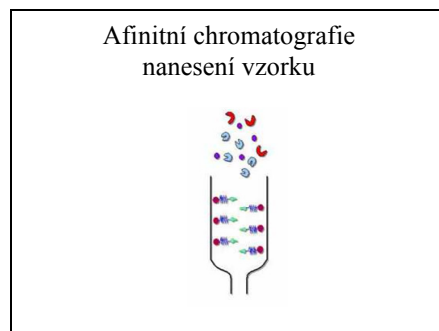
snímek 169

Afinitní páry

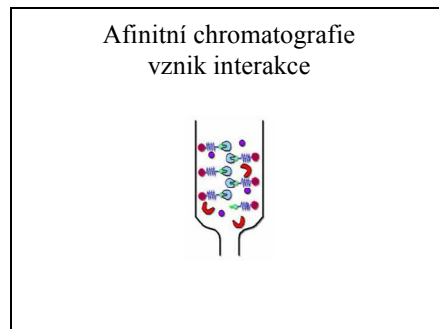
Ligand	Bílkovina	K_D (M)
antigen	polyklonální protilátka	$10^8 - 10^{10}$
antigen	monoklonální protilátka	$10^{12} - 10^8$
biotin	avidin	10^{15}
sacharid	lektin	$10^6 - 10^3$
hormon, toxin	vazebný protein	$10^7 - 10^{12}$
substrát	enzym	$10^7 - 10^3$
inhibitor	enzym	$10^{14} - 10^6$

$K_D = 10^8 - 10^6$ M

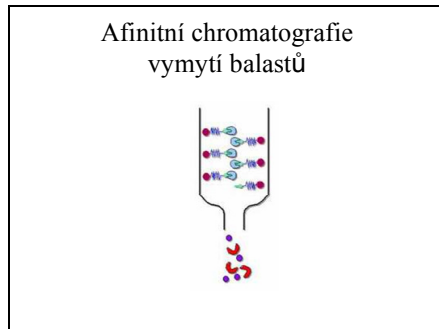
snímek 170

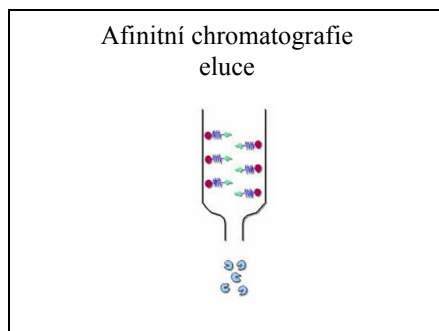
snímek 171

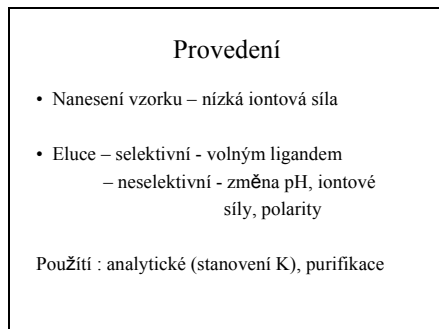
snímek 172

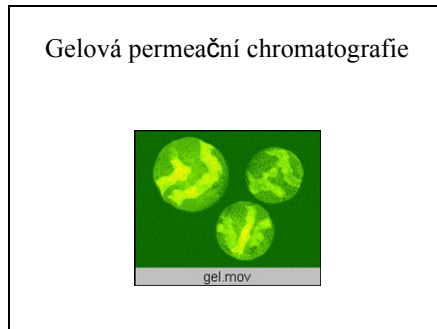
snímek 173

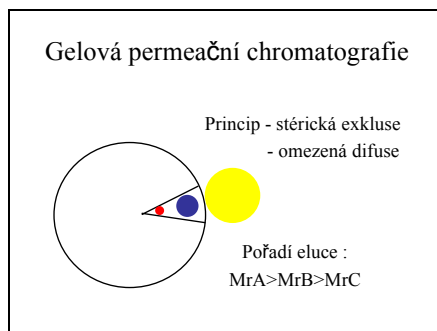
snímek 174

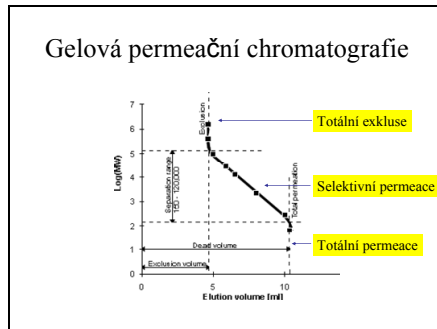
snímek 175

snímek 176

snímek 177

snímek 178

Gelová permeační chromatografie

- Nanášení vzorku – objem vzorku < 2% objemu kolony
- Eluce – izokratická

Použití : stanovení Mr, odsolování, purifikace

snímek 179

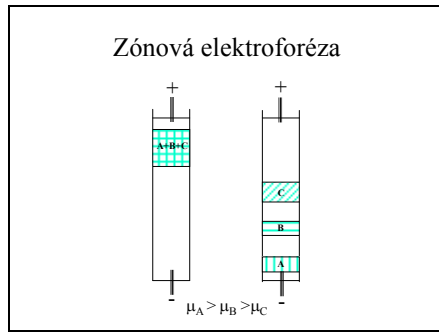
Elektromigrační metody

snímek 180

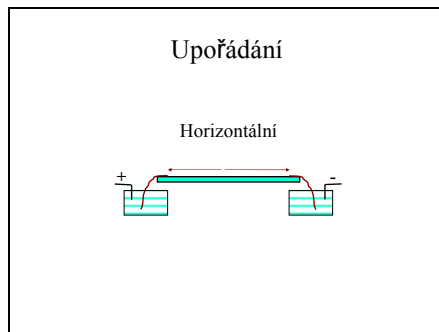
Podstata

*„Pohyb elektricky nabitých částic
v elektrickém poli“*

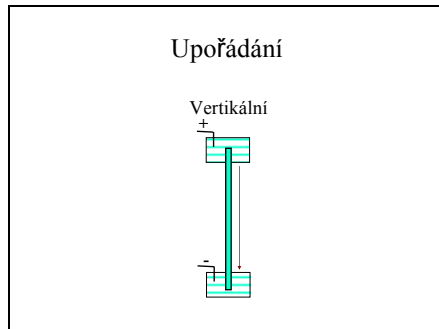
snímek 181

snímek 182

snímek 183

snímek 184

Polyakrylamid

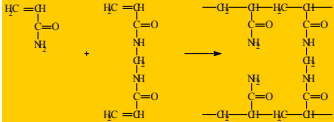
Složení – kopolymer akrylamidu a
N,N'-metylenbisakrylamidu

+ plně splňuje požadavky
- **Monomery jsou neurotoxiny !!!!!**

Použití : analýza bílkovin

snímek 185

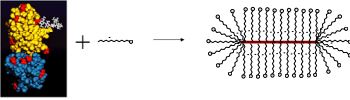
Polyakrylamid

snímek 186

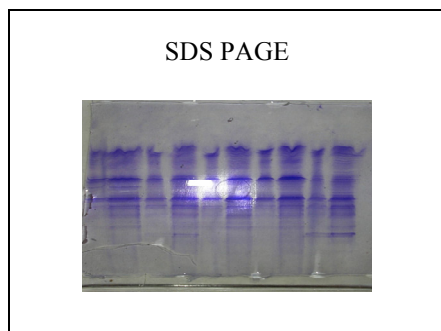
SDS PAGE

$\text{CCCCCCCCCCCCCCCCOSO}_3\text{Na}^+$

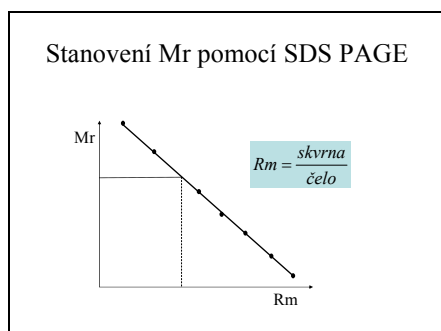

1 g bílkoviny váže 1.4 g SDS \Rightarrow
uniformní náboj na jednotku MW

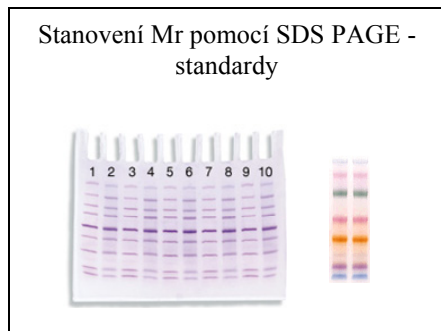
snímek 187

snímek 188

snímek 189

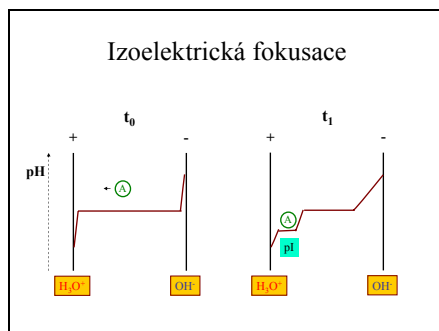

snímek 190

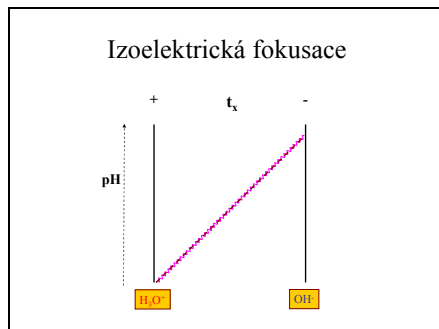
Izoelektrická fokusace

„Elektroforéza v gradientu pH, Částice jsou separovány podle svých pI“

snímek 191

snímek 192

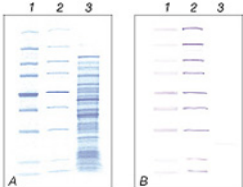
snímek 193

Izoelektrická fokusace analytická

- **Provedení** - v gelech – PAGE, agarosa
- **Použití** - sledování komplexních směsí
 - izoenzymové složení
 - stanovení pI – rozřezání a eluce
 - μpH elektrody
 - pI standardy

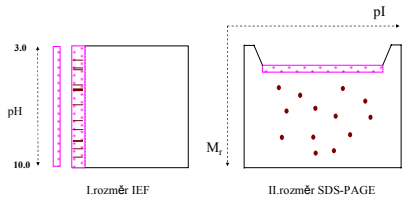
snímek 194

Izoelektrická fokusace analytická

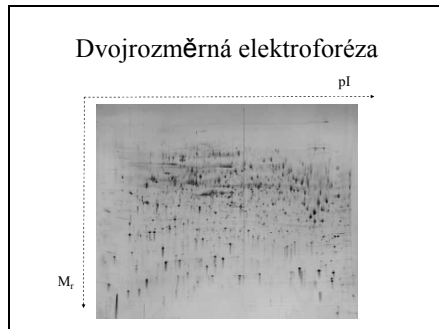

snímek 195

Dvojměrná elektroforéza

snímek 196

snímek 197

5. Charakterizace - stanovení pI, MW, UV VIS spektra, CD spektra,
fluorescenční spektra, AMK analýza a sekvenace, krystalizace -
RTG analýza, NMR spektra

snímek 198

Rozdělení bílkovin

Podle celkového tvaru molekul

A. Vláknité - fibrilární bílkoviny - SKLEROPROTEINY
kolagen, $\alpha + \beta$ keratin, elastin

B. Kulovité - globulární bílkoviny - SFEROPROTEINY

Bílkoviny $\left\{ \begin{array}{l} \text{globulární} - \text{katalýza, transport, pohyb, imunita,} \\ \text{vzruch} \\ \text{fibrilární} - \text{podpora} \end{array} \right.$

snímek 199

Podle chemického složení

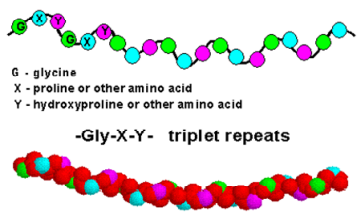
A. Jednoduché

B. Složené ⇒ prosthetická skupina + apoprotein

Fosfoproteiny - H_2PO_4
Glykoproteiny - cukry
Metaloproteiny - kovy
Lipoproteiny - lipidy
Nukleoproteiny - nukleové kyseliny

snímek 200

Collagen α -chain primary structure

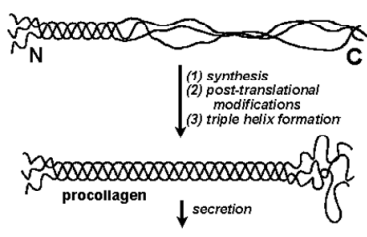

G - glycine
X - proline or other amino acid
Y - hydroxyproline or other amino acid

-Gly-X-Y- triplet repeats

snímek 201

Formation of collagen: intracellular processing

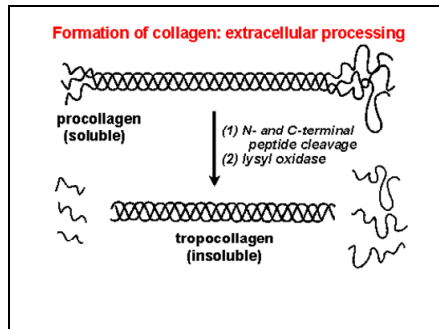

(1) synthesis
(2) post-translational modifications
(3) triple helix formation

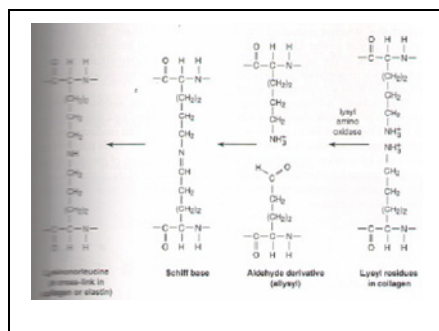
procollagen

secretion

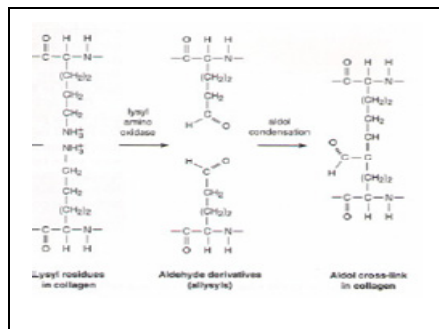
snímek 202

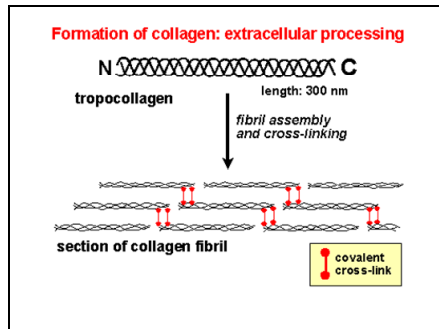
snímek 203

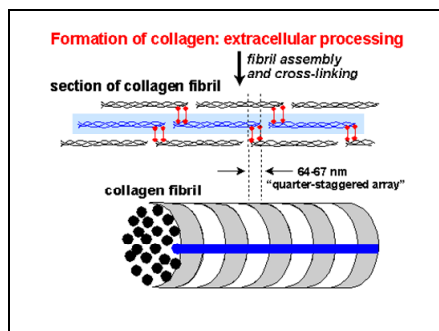
snímek 204

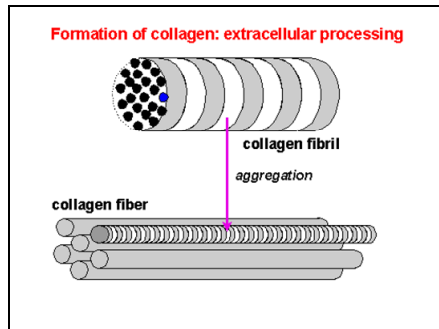
snímek 205

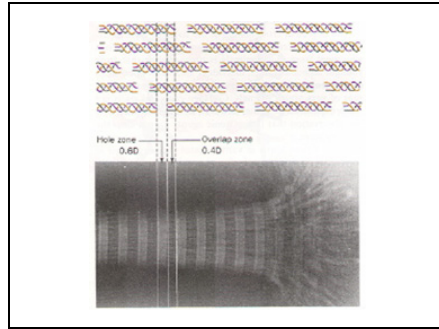
snímek 206

snímek 207

snímek 208

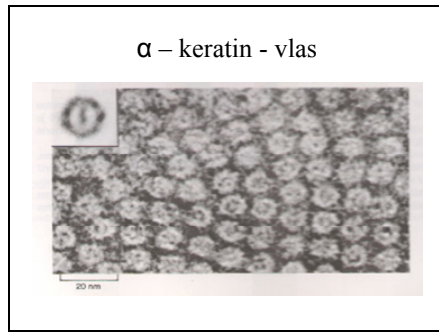
snímek 209

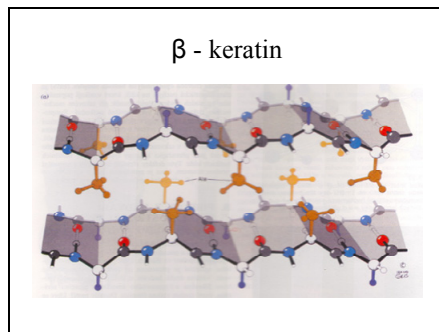
snímek 210

snímek 211

snímek 212

snímek 213

